

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи

Затверджено
На засіданні кафедри
спеціальної освіти та соціальної роботи
факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 30.08.2021 р.)

Завідувач кафедри проф. К.О. Островська

**Силабус з навчальної дисципліни «Психодіагностика у соціальній сфері»,
що викладається в межах ОПП Соціальна педагогіка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти для здобувачів зі спеціальності 231 Соціальна робота**

Назва дисципліни	Психодіагностика у соціальній сфері
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, вул. Туган-Барановського,7,
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет педагогічної освіти, кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	23 Соціальна робота 231 Соціальна робота
Викладачі	Корнят Віра Степанівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи, Саламон Олег Леонтієвич, асистент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи
Контактна інформація викладачів	ел. пошта: vira.kornyat @lnu.edu.ua oleh.salamon @lnu.edu.ua
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	П'ятниця, 13.30 – 15.00 Також, консультації можуть бути в день проведення лекційних/практичних занять (за попередньою домовленістю). Передбачені онлайн консультації в Zoom. Для погодження часу онлайн консультацій слід надіслати запит на електронну пошту викладача
Сторінка курсу	https://pedagogy.lnu.edu.ua/course/psychodiagnostyka-u-socialnii-sferi

Інформація про дисципліну	Дисципліна «Психодіагностика у соціальній сфері» є вибірковою дисципліною зі спеціальності 231 Соціальна робота для Освітньої програми «Соціальна педагогіка», яка викладається у <u>3</u> семестрі в обсязі <u>8</u> кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація дисципліни	Курс «Психодіагностика у соціальній сфері» призначено для здобувачів першого бакалаврського рівня першого року денної форми навчання. Предметом вивчення навчальної дисципліни є: особливості проведення психологічної діагностики соціальним педагогом, соціальним працівником осіб чи групи різного віку. Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів: Змістовий модуль 1. Вступ до психодіагностики. Змістовий модуль 2. Вікові аспекти психодіагноститки.
Мета та цілі дисципліни	Метою викладання навчальної дисципліни є: • засвоєння студентами теоретичних знань у галузі психодіагностики; • формування комплексних практичних умінь і навичок здійснення психодіагностичної діяльності; • підвищення рівня професійної компетентності майбутніх соціальних педагогів, соціальних працівників. Основними завданнями вивчення дисципліни є: • ознайомити з основними теоретичними напрямками психологічної діагностики; • навчити ставити конкретні цілі діагностичної та підбирати і використовувати відповідні методи; • сформувати науковий підхід до вивчення особливостей психічного життя людей різного віку; • ознайомити студентів з базовими і науковими поняттями теорії і практики психологічної діагностики; • розвивати у студентів психологічні вміння та навички використовувати теоретичні та практичні знання з психології у психодіагностичній соціального педагога, уміння здійснювати психодіагностичні заходи та оцінювати їх ефективність; • оволодіти уміннями використовувати різні методи, психотехніки та технології практичної психодіагностики.
Література для вивчення дисципліни	Базова 1. Галян І.М. Психодіагностика : навч. посіб. / Ігор Михайлович Галян. – К. : Академвидав, 2009. – 464 с. 2. Гузенко В.А. Психологічна діагностика : навчально-методичний посібник / В.А. Гузенко, Ю.В.

	Тудорцева ; Міністерство освіти і науки країни, Одеський національний політехнічний університет. – Одеса : Вадим Вікторович Букаєв, 2013. – 267 с. 3. Зубрицька-Макота І.В. Психодіагностика : навч.-метод. посібник / І.В. Зубрицька-Макота. – Львів : СПОЛОМ, 2013. – 346 с. 4. Комінко С.Б. Кращі методи психодіагностики : навч. посіб. / С.Б. Комінко, Г.В. Кучер; Тернопільська академія народного господарства. – Тернопіль, 2005. – 408 с. 5. Корольчук М.С. Психодіагностика : навчальний посібник / В.М. Корольчук, В.І. Осьодло // За заг. ред.. В.М. Корольчука – К. : Ельга, Ніка-Центр, 2007. – 400 с. 6. Поліщук С.А. Методичний довідник з психодіагностики : навч.-метод посібник / С.А. Поліщук. – Суми, ВТД «Університетська книга», 2009. – 442 с. 7. Психологу для роботи : діагностичні методики : збірник / [уклад.: М.В Лемак, В.Ю. Петрище]. – вид. 2-ге, виправл. – Ужгород : Олександр Гаркуша, 2012. – 616 с. 8. Терлецька Л.Г. Вікова психологія і психодіагностика : підручник / Л.Г Терлецька – К. : Видавничий дім «Слово», 2013. – 608 с. 9. Шамлян К.М. Проективні методи дослідження особистості : підручник / Каріна Шамлян, Марина Кліманська ; Міністерство освіти і науки України, Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 456 с. Допоміжна: 10. Маковська О.А. Психодіагностика професійної придатності : навчально-методичний посібник / Олена Анатоліївна Маковська ; Міністерство освіти і науки України, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. – Глухів : РВВ ГНПУ ім. О. Довженка, 2015. – 70 с. 11. Моргун В.Ф. Основи психологічної діагностики : навч. посібник для студ. вищих навч. закладів / В.Ф. Моргунов, І.Г. Тітов. – К. : Видавничий дім «Слово», 2009. – 464 с. 12. Чернуха Н.М. Діагностика професійно-психологічної компетентності майбутніх педагогів : методичний збірник / Н.М. Чернуха, Т.О. Саврасова-В'юн. – Київ, 2015. – 88 с. 13. Subashkevych I. Psychological analysis of sociogram and biographical method for investigating parents of children with special educational needs / I. Subashkevych, B. Andreyko // Journal of Education Culture and Society. Vol. 11 No. 2 (2020). P. 114-120. – Режим доступу до ресурсу: https://jecs.pl/index.php/jecs/article/view/1171 Інтернет-ресурси: 14. Краснова Н.В. Роль діагностики у професійній діяльності соціального педагога / [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
--	--

	http://archive.nbu.gov.ua/portal/natural/NVUu/Ped/2008_15/krasnova.pdf 15. Парфенович І. Соціальна діагностика (лекції) [Електронний ресурс] / І. Парфенович. Режим доступу: http://studentam.net.ua/content/category/35/208/114/ 16. Психологічні тести : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.psyfactor.org/lybr101.htm 17. Психологічні тести : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.psylist.net/praktikum.
Обсяг курсу	<u>Денна форма навчання:</u> 64 години аудиторних занять. З них 32 години - лекцій, 32 години - практичних занять та 176 годин самостійної роботи <u>Заочна форма навчання:</u> 16 годин аудиторних занять. З них 8 годин - лекцій, 8 годин - практичних занять та 224 години самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<i>Інтегральна компетентність</i> Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов. <i>Загальні компетентності (ЗК)</i> ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

- ЗК12.** Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК13.** Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети
- ЗК14.** Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
- ЗК15.** Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

- ФК1.** Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).
- ФК2.** Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів.
- ФК4.** Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.
- ФК5.** Здатність до виявлення, соціального інспектування і оцінки потреб вразливих категорій громадян, у тому числі, які опинилися в складних життєвих обставинах.
- ФК8.** Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами в польових і лабораторних умовах.
- ФК9.** Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів.
- ФК10.** Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.
- ФК11.** Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.
- ФК12.** Здатність ініціювати соціальні зміни, спрямовані на піднесення соціального добробуту.
- ФК15.** Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад.
- ФК19.** Здатність оцінювати результати та якість професійної діяльності у сфері соціальної роботи.

Програмні результати навчання (ПРН)

- ПРН4.** Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми.
- ПРН6.** Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.
- ПРН7.** Використовувати спеціалізоване програмне забезпечення у ході розв'язання професійних завдань.
- ПРН11.** Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.

	ПРН13. Використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів. ПРН 24. Здійснювати соціально-педагогічну діяльність на партнерських засадах, налагоджувати співпрацю з представникам різних професійних груп та громад, створювати умови для розвитку особистості, її здібностей.
Ключові слова	Адаптація, валідність, методи діагностики, надійність, проєктивні методи, психодіагностика, тест, соціальна сфера, соціальний працівник, стандартизація.
Формат курсу	Очний / заочний
Теми	ДОДАТОК (схема курсу)
Підсумковий контроль, форма	залік
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін «Психологія загальна, вікова та соціальна», «Теорія соціальної роботи», «Соціальна та загальна педагогіка», «Технології соціально-педагогічної роботи»
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекції (вступна, інформативна, проблемна, лекція-дискусія та ін.), бесіда, інтерактивні методи (робота в малих групах, мозковий штурм, обговорення, дискусії), виконання індивідуальних завдань, проведення психодіагностичних методик.
Необхідне обладнання	Комп'ютер, мультимедійний проектор, фліпчарт, маркери.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Практичні заняття: 30 балів (3 заняття по 10 балів) Семінарські заняття: 50 балів (10 занять по 5 балів) Модульна контрольна робота: 20 балів

Питання до заліку	1) Психодіагностика як теоретично-практична дисципліна. Предмет, об'єкт психодіагностики. 2) Історія розвитку психодіагностики. 3) Актуальні проблеми та перспективи розвитку психодіагностики як науки. 4) Основні завдання психодіагностики. 5) Галузі психодіагностики. 6) Зв'язок психодіагностики з іншими науками. 7) Етапи психодіагностичного обстеження. 8) Відмінність між психологічним та психіатричним діагнозом. 9) Види психологічного діагнозу. 10) Складові психологічного портрету особистості, методики, які використовуються при його складанні. 11) Методи психодіагностики та їх класифікації. 12) Принципи роботи з досліджуваною особою та з психологічною методикою. 13) Правила проведення психологічних досліджень. 14) Історія розвитку психометрії. 15) Види та ознаки тестів. 16) Надійність тесту, методи її перевірки. 17) Валідність тесту. методи її перевірки. 18) Види стандартизації тесту. Вікова та культурна адаптація тесту. 19) Позитивні та негативні сторони тестового методу дослідження особистості, 20) Непараметричні методи психодіагностики (спостереження, експеримент, опитування, анкетування, інтерв'ю, бесіда, контент-аналіз та графологія) 21) Темперамент та характер як індивідуальна особливість особистості. Основні теорії темпераменту. 22) Характер, акцентуації характеру. Особливості психодіагностики сталих рис людини. 23) Діагностика темпераменту (тести Русалова, ЕРІ та ЕРQ Айзенка). 24) Діагностика характеру (акцентуації характеру (тест Леонграда-Шмішека). 25) Особливості діагностики інтелекту. Класифікація методів вивчення інтелекту. 26) Робота соціального педагога під час діагностики особливостей пам'яті (діагностики оперативної пам'яті), уваги (методика «Коректурна проба»), мислення (розв'язання задач на логічне мислення).
---------------------------------	---

	27) Тести вимірювання інтелекту. 28) Технологія використання методики Векслера у вивченні інтелекту особистості. 29) Основні ознаки здібностей особистості (за Б.М Тепловим). Класифікація здібностей. 30) Класифікація методів психодіагностики міжособистісних стосунків. Соціометричне дослідження міжособистісних стосунків. 31) Конфлікти як складова процесу міжособистісного спілкування. Методи діагностики стилів поведінки особистості у конфліктних ситуаціях. 32) Проективні методи та їх особливості. Теоретичні основи проективних методів. 33) Різновиди проективних методів. 34) Переваги та недоліки проективних методів дослідження. Особливості інтерпретації. Основні проективні методики. 35) Характеристика малюнкових проективних тестів («ДДД», «Неіснуюча тварина», «Малюнок сім'ї», Рене Жиля).
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

ДОДАТОК
Схема курсу

Тиж.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література. Ресурси в Інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
1-2	Тема. Психодіагностика як наука. Історія становлення психодіагностики як науки. Психодіагностика як теоретично-практична дисципліна. Предмет, об'єкт психодіагностики. Історія розвитку психодіагностики. Актуальні проблеми та перспективи розвитку психодіагностики як науки. Основні завдання психодіагностики. Галузі психодіагностики. Зв'язок психодіагностики з іншими науками. Етапи психодіагностичного обстеження. Відмінність між психологічним та психіатричним діагнозом. Види психологічного діагнозу. Складові психологічного портрету особистості, методики, які використовуються при його складанні.	Лекція 4 год	1, 5, 8		
	Тема. Психодіагностика як наука. Історія становлення психодіагностики як науки. Психодіагностика як теоретично-практична дисципліна. Предмет, об'єкт психодіагностики. Історія розвитку психодіагностики. Актуальні проблеми та перспективи розвитку психодіагностики	Семінарське 2 год	1, 3, 8	Скласти схему (по роках) становлення психодіагностики як науки (6 год)	1 тиждень

	як науки. Основні завдання психодіагностики. Галузі психодіагностики. Зв'язок психодіагностики з іншими науками.				
2	Тема. Психодіагностика як наука (закінчення) Етапи психодіагностичного обстеження. Відмінність між психологічним та психіатричним діагнозом. Види психологічного діагнозу. Складові психологічного портрету особистості, методики, які використовуються при його складанні	Семінарське 2 год	1, 5, 8	Скласти схему проведення психодіагностичного обстеження (7 год)	2 тиждень
3-4	Тема. Тест як особливий метод психодіагностики. Історія розвитку психометрії. Надійність, валідність тесту, методи перевірки. Види стандартизації та адаптації тесту. Позитивні та негативні сторони тестового методу дослідження особистості.	Лекція 4 год	3, 5, 8		3-4 тиждень
	Тема. Методи психодіагностики та їх класифікації. Різниця між поняттями методологія, метод, методика. Методи дослідження та впливу на психіку людини. Методи пояснення та розуміння психіки. Принципи роботи з досліджуваною особою та з психологічною методикою. Правила проведення психологічних досліджень.	Семінарське 2 год	4, 6, 8	Скласти пам'ятку соціальному педагогові «Правила та принципи проведення психодіагностичного обстеження» (15 год)	3 тиждень
4	Тема. Тест як особливий метод психодіагностики. Історія розвитку психометрії. Надійність, валідність тесту, методи перевірки. Види стандартизації та адаптації тесту. Позитивні та негативні сторони тестового методу дослідження особистості.	Семінарське 2 год	4, 6, 8	Укласти правила проведення спостережень (15 год)	4 тиждень

5-6	Тема. Непараметричні методи психодіагностики. Види спостереження, правила його проведення, типові помилки дослідника-спостерігача, методи їх уникнення. Види експерименту, особливості проведення природніх експериментів, етичні норми використання експериментального методу. Види опитування. Бесіда та її види. Інтерв'ю як особливий вид опитування. Правила складання питань для інтерв'ю та анкет. Контент-аналіз та графологія.	Лекція 4 год Семінарське 2 год	1, 2, 5	Скласти анкету самостійно на соціальну тему, провести її з групою досліджуваних, проаналізувати отримані результати (15 год)	5-6 тиждень
6	Тема. Непараметричні методи психодіагностики. Практичне вправління у проведенні непараметричних методів у соціальній роботі (аналіз анкетування, підготовка до інтерв'ю, правила запису спостережень)	Практичне 2 год	1, 2	Розробка авторської анкети з питань діагностики соціально-психологічних проблем (13 год)	6 тиждень
7-8	Тема. Методи психодіагностики індивідуальних особливостей особистості: темперамент, характер, інтелект, здібності. Багатофакторні опитувальники. Темперамент та характер як індивідуальна особливість особистості. Основні теорії темпераменту. Характер, акцентуації характеру. Особливості психодіагностики сталих рис людини. Діагностика темпераменту: тести Русалова, ЕРІ та ЕРQ Айзенка. Діагностика характеру: універсальні опитувальники (багатофакторні) та діагностика акцентуації характеру (тест Леонграда-Шмішека). Особливості інтерпретації результатів тестування.	Лекція 4 год Семінарське 2 год	2, 3, 6, 7, 14	Провести методики на визначення типу темпераменту, акцентуацій характеру. Проаналізувати отримані дані (15 год)	7-8 тиждень

8	<i>Тема. Методи психодіагностики індивідуальних особливостей особистості: темперамент, характер, інтелект, здібності. Багатофакторні опитувальники.</i> Особливості діагностики інтелекту. Класифікація методів вивчення інтелекту. Експериментальні методи та тести. Робота соціального педагога під час діагностики особливостей пам'яті (методика діагностики оперативної пам'яті), уваги (методика «Коректурна проба»), мислення (розв'язання задач на логічне мислення). Тести вимірювання інтелекту. Технологія використання методики Векслера у вивченні інтелекту особистості.	Семінарське 2 год	2, 3, 6, 7	Провести методики на визначення рівня розумового розвитку, комунікативних та організаторських здібностей, творчих здібностей соціального педагога. Проаналізувати отримані дані (15 год)	8 тиждень
---	---	----------------------	------------	--	-----------

9-10	Тема. Методи психодіагностики індивідуальних особливостей особистості: темперамент, характер, інтелект, здібності. Багатофакторні опитувальники. Особливості діагностики інтелекту. Класифікація методів вивчення інтелекту. Експериментальні методи та тести. Основні ознаки здібностей особистості (за Б.М Тепловим). Класифікація здібностей. Гуманістичне скерування методів дослідження здібностей. Основні ознаки здібностей особистості (за Б.М Тепловим). Класифікація здібностей. Гуманістичне скерування методів дослідження здібностей. Практикування у проведенні методи на діагностику інтелекту, здібностей. Інтерпретація отриманих результатів. Особливості застосування багатофакторних опитувальників та їх аналіз.	Лекція 4 год Практичне 4 год	2, 3, 6, 7, 13, 15	Провести методику Кеттела. Проаналізувати отримані дані (15 год)	9-10 тиждень
11-12, 13	Тема. Психодіагностика міжособистісних стосунків. Класифікація методів психодіагностики міжособистісних стосунків. Соціометричне дослідження міжособистісних стосунків. Робота соціального педагога з тестом Т.Лірі, методикою визначення фрустраційних реакцій Розенцвейга. Конфлікти як складова процесу міжособистісного спілкування. Методи діагностики стилів поведінки особистості у конфліктних ситуаціях.	Лекція 6 год Семінарське 2 год Практичне 4 год	2, 3, 13, 14	Повести методику Соціометрія. Скласти соціоматрицю, характеристику класу та соціальний статус кожного її члена (20 год)	11-13 тиждень

14-15, 16	Тема. Проективні методи у психодіагностиці. Проективні методи та їх особливості. Теоретичні основи проективних методів. Різновиди проективних методів. Переваги та недоліки проективних методів дослідження. Особливості інтерпретації. Основні проективні методики. Характеристика малюнкових проективних тестів: «ДДД», «Неіснуюча тварина», «Малюнок сім'ї». Стимульні проективні тести: «Плями Роршаха», ТАТ, тест Рене Жиля. Проективна діагностика особистості. Підбір проективних методів для діагностики особистості. Правила та методика проведення проективного методу. Інтерпретація результатів та вироблення рекомендацій.	Лекція 6 год Семінарське 4 год	9, 13, 14	Робота з проективними методиками (15 год)	14-16 тиждень
16	Підсумкова модульна контрольна робота	Практичне 2 год		Підготуватися до модульної контрольної роботи (5 год)	16 тиждень